

Хомяк Вікторія Ігорівна

студентка групи ПД-33,

Юридичного факультету,

Західноукраїнської національній університет

Гавдьо Ю.Р.,

доцент кафедри безпеки та правоохоронної діяльності,

к.ю.н., доцент,

Західноукраїнський національній університет

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Соціальний захист поліцейських є одним із ключових елементів ефективного функціонування системи правоохоронних органів та важливою умовою забезпечення громадської безпеки і правопорядку. В умовах воєнного стану, значного зростання рівня суспільних ризиків та збільшення навантаження на органи Національної поліції України питання гарантування належного рівня соціальних прав та гарантій для поліцейських набуває особливої актуальності. Високий рівень соціального забезпечення сприяє формуванню професійного кадрового потенціалу, підвищенню мотивації до служби, запобіганню корупційним проявам і зниженню плинності кадрів.

Об'єкт дослідження — суспільні відносини у сфері соціального захисту працівників Національної поліції України.

Предмет — правові засади, гарантії, особливості реалізації та проблеми практичного застосування соціального захисту поліцейських.

Мета — дослідити систему соціального захисту поліцейських в Україні, проаналізувати існуючі правові механізми, виявити проблеми правозастосування та визначити напрями вдосконалення законодавства. Соціальний захист поліцейських є різновидом загального соціального

захисту населення, але має свою специфіку, зумовлену характером їхньої професійної діяльності, пов'язаної з підвищеним ризиком та небезпекою.

Соціальний захист слід розглядати як елемент механізму соціального забезпечення поліцейських, який застосовується у чітко визначених законом ситуаціях. Д.О. Марусевич виокремлює три складові: загальний соціальний захист (конституційні гарантії), спеціальний (зумовлений особливостями служби) та додатковий соціальний захист (додаткові гарантії).

Нормативно-правове регулювання. Основу становить Конституція України (статті 46, 48, 49). Головним спеціальним законом є Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII, розділ IX якого містить 14 статей і передбачає гарантії щодо службового часу, відпусток, грошового забезпечення, медичного обслуговування, житла, допомоги у разі загибелі або втрати працездатності та пенсійних гарантій.

Принципи соціального захисту. Серед загальних принципів — верховенство права, дотримання прав і свобод людини, законність, відкритість, прозорість, нейтральність, безперервність, справедливість, пріоритет міжнародних стандартів, рівність, гуманізм.

Галузеві принципи включають комплексність, адресність, адаптивність, індивідуальну визначеність.

Інституційні принципи — відповідальність суб'єкта гарантування, диференціація, обов'язковість страхування, пріоритетність, турбота про сім'ї поліцейських тощо.

Спеціальні принципи: співрозмірність захисту з ризиками служби, турбота про сім'ї, забезпечення економічної мотивації праці.

Поліцейські працюють за п'ятиденним робочим тижнем. Основна щорічна відпустка становить 30 календарних днів, а за кожен повний рік служби після п'ятирічного стажу додається один додатковий день (максимум 15 днів).

Грошове та матеріальне забезпечення. Розмір грошового забезпечення залежить від посади, звання, стажу, умов і інтенсивності роботи. Під час воєнного стану діє додаткова винагорода: 30 000 грн щомісяця, а учасникам бойових дій — 100 000 грн.

Житлове забезпечення передбачає компенсацію за оренду житла, фінансовий лізинг (при вислuzі від 2 років) та пільгову іпотеку за програмою «Є-Оселя» під 3%.

Пенсійне забезпечення регулюється Законом «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» і надається за вислугою років, інвалідності або втрати годувальника.

Медичне забезпечення та соціальна підтримка. Поліцейські мають право на безоплатне медичне обслуговування в закладах МВС, а за потреби — в інших державних, комунальних чи приватних закладах. Передбачено пільгове санаторно-курортне лікування (25 % для поліцейського, 50 % для членів сім'ї).

У разі загибелі або втрати працездатності виплачується одноразова грошова допомога. Важливою складовою є психологічна підтримка, яку здійснює психологічна служба Національної поліції. Вона включає психологічне супроводження, оцінку готовності, кризову допомогу, реабілітацію після ПТСР та підтримку сімей.

Незважаючи на наявну нормативну базу, реалізація соціального захисту залишається недостатньо ефективною. Основні проблеми:

- недостатнє та нестабільне фінансування;
- декларативність багатьох норм;
- перевищення норм робочого часу та відсутність належної компенсації;
- проблеми з медичним забезпеченням (черги, якість, фінансування);
- слабкий розвиток психологічної підтримки (нестача фахівців, обмежена реабілітація);

- бюрократія при отриманні одноразових виплат;
- відсутність динамічного механізму індексації грошового забезпечення.

Шляхи вдосконалення:

- встановити посадовий оклад на рівні 70 % від загальної суми грошового забезпечення;
- запровадити бюджетно-страхову модель медичного забезпечення;
- дозволити анонімне звернення до психологічної служби з гарантією конфіденційності;
- посилити співпрацю з державними органами, громадськими організаціями та ветеранськими структурами;
- ввести незалежний аудит якості соціальних і психологічних послуг.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Андросюк В., Галустян О. Міжнародний досвід психологічної підтримки поліцейських і військовослужбовців перед звільненням зі служби. Юридична психологія. 2024. № 2 (35). С. 34-44. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&S21P03=FILE=&S21STR=urpp_2024_2_6 (дата звернення 18.11.2025).
2. Аносенков А., Ізбаш К. Поняття та особливості соціального захисту поліцейських в Україні. Актуальні проблеми правознавства. Конституційне право. Адміністративне право і процес. Фінансове право. Інформаційне право. Міжнародне право. № 3 (31)/2022. С. 44-49.
3. Бахчев К. В. Гарантії соціального захисту поліцейських в умовах дії воєнного стану. Юридичний науковий електронний журнал. № 4/2023. С. 351-354. URL: http://www.lsej.org.ua/4_2023/85.pdf (дата звернення 17.11.2025).

4. Вапнярчук Н. М. Нормативно-правове забезпечення соціального захисту працівників Національної поліції України: сьогодення. Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство». № 6 (2022). Розділ V Трудове право; право соціального забезпечення. С. 135-139. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/273559/268928> (дата звернення 17.11.2025).

5. Джуська А., Джуський В. Право поліцейських на належне медичне забезпечення в Україні: проблеми концептуалізації та забезпечення. Філософські та методологічні проблеми права. 2023. № 1 (25). С. 110-119. URL: <file:///D:/%D0%BC%D0%BE%D1%94/%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%B8/%D1%81%D0%BE%D1%86%D0%B7%D0%B0%D1%85%D0%B8%D1%81%D1%82%20%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%86%D0%B5%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D1%85/1552->

[%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-3120-1-10-20230719.pdf](file:///D:/%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-3120-1-10-20230719.pdf) (дата звернення 18.11.2025).

6. Зайцев С. Ю. Спеціальні принципи соціального захисту працівників поліції в Україні. Актуальні проблеми приватного та публічного права : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції присвяченої 92-річчю з дня народження член-кореспондента НАПрН України, академіка Міжнародної кадрової академії, Заслуженого діяча науки України, доктора юридичних наук, професора Процевського О.І. Харків. 2021. 333 с. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/1647ddb3-8bfd-4f37-be7e-7b4ceadf4298/content> (дата звернення 17.11.2025).

7. Марусевич Д. О. Адміністративно-правове регулювання соціального захисту поліцейських : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Національний університет внутрішніх справ. Київ. 2021. 236 с.
8. Марусевич Д. О. Структура механізму адміністративно-правового регулювання соціального захисту поліцейських. Актуальні питання та проблеми правового регулювання суспільних відносин : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 06-07.03.2020. Дніпро. Прав. Світ. 2020. С. 77-80.
9. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. Офіційний вісник України. 2015. № 63. Ст. 2075.
- 10 Шило С. М. Адміністративно-правові засади професійної психологічної підтримки працівників Національної поліції України в умовах війни. Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія ПРАВО. Випуск 88: частина 4. С. 286-291. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2025/05/44-3.pdf> (дата звернення 18.11.2025).